

Universitätsbibliothek Wuppertal

Linguarum Vett. Septentrionalium Thesaurus Grammatico-Criticus Et Archæologicus

Hickes, George

Oxoniae, 1705

Caput duodecimum. De præpositione

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1559)

CAPUT UNDECIMUM.

De Conjunctione

UT Conjunctiones distincte & tradantur, & intelligantur, Tria consideranda veniunt: 1. Earum significatio, seu Potestas, 2. Figura, & 3. Ordo. Significationes Conjunctionum variæ sunt:

Hæ tamen præcipuæ:

Copulativa, ut Og, ogso, lyka, eyrnen, asamt, lykamed, lykaeyrnen & aliquando nun. "Legitur & enda: ut, Það varð at sett vid daneat, hann geft at eiga Þyri dottr harallds Gormesoz nar, enda skildu Þeir fa honum hundrat skipa, cum Danis conventum est, ut duceret Thyram, filiam Haraldis Gormsonii, & ut suppeditarent ei centum naues. Histor. Strybiornonis, in Comment. Christiani Wormii ad Aræ Schedas.

Disiunctiva, ut eda, edur, ella, ellegar.

Concessiva, ut Þoad, enn þoo, enn þoad, samtt sem adur. Þott, Þott ad, etiamsi.

Adversativa, ut Enn, þoo, þa er, cum.

Conditionalis, ut Nema, ennes, so framt, med Þui moote.

Conclusiva seu *Ratiocinativa*, ut Þaa, þessvegna, Þarsfyrrer, hvarsfyrrer, hvorsvegna, Þuy. "Þf Þui ad, quoniam. Sottum þess, quia, quandoquidem.

Continuativa seu *Ordinis*, ut Effteraa, effter það, effterad, þareffter, longuester: Sydann, sydar, syðast, ad syðustu, frammveigis, vmmfram, auk, ad auke, þar ad auk, hier ad auk, ofanna Þarofanna, hier ofann aa.

Causalis, ut Þuiad, firer Þui, af Þui, af Þuiad, vppaa Þad, so ad, ad ey & quandoque simplex ad.

Explanativa seu *Completiva*, ut Ad sonnu, sem er, &c.

Nam ad harum significationum aliquam, omnes, quotquot sunt, Conjunctiones reduci possunt. Sunt autem quædam Significationes adeo tum sibi invicem, tum Adverbiis, addo etiam Præpositionibus aliquando vicinæ, ut nunc huc, nunc illuc referri possint. Nec raro contingit, ut eadem Conjunctiones, pro varia Orationis constructione, varias admittant significationes. Id quod nec Latinis insoles est.

Figura Conjunctionum Triplex:

Simplex, ut Þui, auk, þo, aadur.

Composita, ut Þf Þui, ad auk, enn þo, sem adur.

Decomposita, ut Þf Þuiad, hieradauk, enn þoad, samt sem adur.

Ordinem vero Conjunctionum quod attinet, pleræque earum in Oratione præponi amant, ut Þf Þui þu giorder Þad, eo quod hoc faceres: Nema þu giorez Þad, nisi hoc præstes. Non enim recte diceretur, þu af Þui, vel þu nema.

Sunt tamen nonnullæ indifferentis ordinis, ut lyka, eyrnen ogse, &c. Poëtæ vero pro ratione disponendarum in metro syllabarum, ut in aliis, ita & heic plurimum licentiæ sibi sumunt.

CAPUT DUODECIMUM.

De Præpositione.

DUO de Præpositionibus notanda sunt: Casus & Figura.

Genitivum adsciscunt:

Þil, þessmeigenn, hinumeigenn, þadumeigenn, mille, millum, vtann, sine. i millum, innann, vegna, saker, miß, aan. "Ad, vel At, apud: ut, at hvers, at legmans, at Systumans, domi, apud magistratum, legistam, vel præfectum. vmmfram, super, supra: ut hann þaffde þa specke vmmfram adra men, sapientiam habuit supra alios homines. Hann þefur og vmmfram Sjina synd gudlastar, qui super peccata sua blasphemiam addit.

Dativum

Dativum vel Ablativum:

“*A* in: ut, a himne, in caelo. a Þinge, in foro. a Þeim daugum komo morgir mein till Olafs
 “*Kongs*; in illis diebus venerunt præstantes viri ad R. Olavum. Saga Olai Trygvasonii. c. xxxv.
 “*I*, in: ut i Sueþiödu, in Suecia, i Noreg, in Norvegia.
 Hiaa, gegn, gegnt, mote, Þuert, gagnvart, jafnsýðis, nærre, fyrr, fjarre, framar, uns,
 af, * fraa, ur, alaun, nedanvert, vndann. “i fra, a ab ex. i hia, in apud. Þtaf, ex. uppyfar, hans
 “*da* acquisitivæ significationis: ut han licet og taka annan stol handa sinne modur, ponendum quo-
 “*que* jussit alterum thronum matri suæ. Þier hofum ecke meira epter handa herranum, nihil re-
 “*liqui* habemus, pro domino. Þeir fluttu og hafur og hey til fodurs handa hestunum og mulunum,
 “*Avenas quoque, & fenum equis, & mulis in pabulum deferebant.* Ad versus, pone, tenus,
 “*usque*: ut, Það horfer ad manne, quod versus virum spectat, ad koma ad manne, venire ad ho-
 “*minem*; ad hælum, calce tenus; ad ælyfu, usque in æternum. Under, sub: Gialldurs under raus
 “*skilde, sub Bellonæ rubro scuto.* Hist. Styrþiorn.

Accusativum:

framan, hiedann, handan, fring, fringunum, vnkring, ikring, vinnhverfð, vinn, vtann, nes-
 dann, vinnframm, ofann, Sunnann, Auscan, Nordan, Vestann. “i bland, inter, in. *A*, in: ut
 “*a* Gud, in Deum. a iord, in terram, vid, erga, versus, tenus.

Dativum & Genitivum sola ad.

Dativum & Accusativum regunt:

Vid, vidur, fyrer, effter, aa, i, med, medur, vndet, þfer, vppaa.

Figura Præpositionum duplex:

Simplex, ut Ofann, nedann, fring, millum.

Composita, ut fyrerofann, ofannfyrer, fyrer nedann, nedannfyrer, i fring, i millum, i fra, ihia,
 vttaf, uppyfer, i bland, vnnkringi, vnnfram, &c.

Observandum autem quod Conjunctiones aliquando in Compositione mutant Casus, ut firez
 ofann hann & ofannfyrer ann vel honum, firez nedann & nedannfyrer hann vel honum.

Nec ignorat Lingua nostra Conjunctiones Inseparabiles, quæ apud nos in duplici sunt discri-
 mine. Aliæ enim cum Præpositionibus Separabilibus ita componuntur, ut ab iis separatæ nihil
 significant: Cujus generis sunt meigen/ & vert/ Þessumeigen/ hiedann vert.

Aliæ cum Nominibus & Verbis in unam vocem, & quidem ab initio, ita coalescunt, ut ab
 iis disjunctæ nihilo plus significant, quam illæ Latinorum *di, dis, re, se, an, con.* Hujus generis
 tres reperio: † sam/ o/ & sundur/ ut samlynde *consensus, samteinge conjungo, obedenn non rogatus, ofiel*
nefas, sundurlinde dissensio, sundurbryt diffringo. Postrema vero aliquando postpon. ut eg bryt sundur.

* Usurpatur præpositio fra maxime in indi-
 culis & syllabis capitum librorum: u fra Gam-
 la Kongi, de Rege Gamlone. Cap. xxv. partes III.
 Histor. Snorronis Sturl. fra Þui er Sigvaldi tok
 Svein Kong, de Suenone R. a Sigualdo Capto.
 Histor. vel Saga Olai Trygvasonii. cap. xxx.
 † Quibus Þor vel Tor adjungi haud immerito
 debet, liquidem in compositis denotat difficul-
 tatem, arduitatem, & quid efficiendi molestiam,
 pessundans significationem vocis cui præponitur:
 ut, in Tor-ære, *annonæ difficultas, & charitas.*
 Tor-færa, *iter difficile, & impeditum.* Tor-fein-
 ginn, *acquistu difficilis.* Tor-gatur, *rarus nactus,*
invenitu difficilis. Tor-kennast, *difficulter agnosc.*
 Tor-leide, *iter arduum.* Tor-nemur, *quod diffi-*
culter discitur, captu difficilis. Tor-synt, *quod*
facile discerni non potest. Tor-take, *per errorem*
acceptum. Tor-virti, *opus arduum.* Tor-tryggia,
diffidere, fidem detrabere. Ex quibus constat, ut

nomen deastri Tyr, veterum Septentrionalium
 Mercurii, in compositione, *gloriam, laudem, &*
excellentiam denotat: sic nomen idoli Þor vel
 Thor, euphonice Tor, eorum *Fortis, & Her-*
culis, qui cum malleo suo omnia domuit & su-
 peravit, in compositione significat & insinuat *diffi-*
cultatem quasi *Herculeam*, vel rem adeo arduam,
 & *difficilem*, ut Thori opem posceret, quæ supe-
 rari quiret. Hinc in rebus arduis, & difficili-
 bus (quod doctissimus Christianus Wormius me-
 cum communicavit) Cimbri Thorum vel Thoro-
 nem invocare solebant: ut in [Olafs Tryggra-
 sonar sögu] Olai Trygvasonii historia: Þa toku
 menn Þat til raþs ad heita a Þetta hit rauda
 skegg til fultings. quod sic reddo, *tum cape-*
runt homines salutis suæ consulentes invocare bar-
bam illam rubicundam, scil. barbam rufam ha-
bentem Thoronem. Vide Olai Verelii Indicem lin-
 guæ veteris Scytho-Scandicæ, in vocabulo Tor.